

بسمه تعالی

نسبت تکنولوژی با ایدئولوژی در اندیشه های امام خمینی (ره)

مظفر نامدار

رئیس گروه علوم سیاسی شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی

چکیده

اساسی ترین دستاورد اندیشه شیعه در دوران معاصر را باید در تأملات سیاسی و رویکرد تاریخی امام خمینی جستجو کرد. امام خمینی دین، تفکر دینی و حکومتی دینی را در دوران سلطه مطلقه تفکر مدرنیته احیاء کرد و اثبات نمود که پروژه تجدد در تفکر دینی نه تنها در تضاد با ایمان متدینین و لازمه اندیشه غیر دینی نیست. بلکه امری طبیعی و تاریخی است. امام خمینی ابتدا با نقد تفکر مدرنیته بعنوان یک اندیشه غیر طبیعی و غیر تاریخی عقلی بودن و قانونی بودن آن را ابطال می کند سپس مفهوم تجدد و ترقی را به معنای طبیعی و تاریخی آن باز می گرداند و در ورای این رویکرد انسان جدیدی را بنام انسان دینی و الهی معرفی می کند.

امام خمینی در نقد و ابطال تفکر مدرنیته، ابتدا با طرح نظریه انقلاب دینی، در مدل نظریه های انقلاب مدرنیته اخلال می کند و سلطه مطلقه اندیشه مدرن در خصوص "دین افیونی" را در هم می شکند. پس از آن با طرح جمهوری اسلامی، اشکال مختلف حکومت حزبی اندیشه مدرن را به چالش می کشد.

در اندیشه سیاسی حضرت امام تمام جلوه ها و عناصر و ارکان جامعه مدنی به مفهومی که امروزه در حوزه سیاست با آن سروکار داریم مورد نقد و ارزیابی قرار می گیرد و امام خمینی پس از نقد و ابطال ارکان این جامعه، عناصر و ارکان مدل جامعه دینی خود را ترسیم می کند.

در مدل جامعه دینی امام، ابتدا تضاد دین و دولت که یکی از ارکان مهم اندیشه مدرنیته و جامعه مدنی است به نقد و چالش کشیده می شود و پس از آن امام خمینی تحول پذیری فقیه شیعه را بعنوان رکن پایدار مدل جامعه دینی اثبات می کند و در نهایت عناصر اساسی در ماهیت نظم سیاسی جامعه دینی به نقد و بررسی گذاشته می شود. در این قسمت امام خمینی با بازشناسی جایگاه سیاست در شریعت، اثبات عقلانیت حکومت شریعت، عقلانیت سیاسی در ماهیت قوانین و احکام شریعت، افق جامعه دینی ایده آل خود را ترسیم می کند.